

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus

GAMMELSKOG NOK?

HENT INSPIRASJON – SE OGSÅ SISTE SIDE

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)

Gammelskog nok?

I forrige hefte var vi opptatt av om vi har arealer nok. Selvfølgelig har vi ikke det. Sulten rir flere og flere av våre medmennesker og medarter. Nå er det gammelskogen – har vi nok av den? Et granter kan bli 500 år gammelt før det faller over ende og nok 500 år kan gå før det er helt borte. En norsk gran blir bare sytti år i gjennomsnitt før den hogges. En furu kan bli ett tusen. Olav Trygvason kunne ha tråkket på en furuspire som først nå ség over ende mettt av dage.

For svært mange av oss er gammelskogen en del av vår identitet. Med hvilken moralske rett kan noen frata oss denne trygge opplevelsen? Hvordan har vi klart å utvikle en kultur hvor dette er

mulig? Vi har ikke gammelskog nok. Gammelskogen er av uvurderlig betydning for mange arter av lav og moser, og av insekter og småfugl. (I denne åpent aksepterte egeninteressens tidsepoke – tenk om én av disse truede artene inneholdt grunnlag for en ny vaksine?)

I dette heftet har vi nok en gang Marka og skogen i fokus. Noen klandrer NOA for det. Men ha oss unnskyldt en stund til – markaloven har visst en svært trang fødsel, her må det dyttes på, presses og kanskje tas med tang.

Vi glemmer likevel ikke å se på følgene av alt som skal skje med og rundt vårt nasjonale ikon Holmen-

kollbakken og skileik-anleggene i Tryvannsåsen. Ikke minst tanken på å koble Sørkedalsvassdraget til snøkanonene. Intet er visst hellig – kun fantasien setter grenser for hva avsporede tekniker-sjeler kan finne på.

Og to russejenter vil farte rundt i byen på tandemsykkel med godt synlig informasjon om vår virksomhet.

Frithjof Funder, redaktør

Innhold

- Nytt fra Vøienvolden
- Frønsvollen – sesongstart
- Grønt dikt
- Naturvern – et kall?
- Det nye styret
- Gammelskogen fortsatt i fare
- Kamp om Eventyrskogene
- Bruk miljøinformasjonsloven
- Tryvannsåsen og Sørkedalselva
- Russ med NOA-reklame
- Minneord om Nils Borchgrevink
- Byens grønne preg i fare
- Jørgen Stubbesitter
- Sett og sakset
- Bokspalten
- Miljøuke i Fyresdal

GREVLINGEN

Medlemsblad for Naturvernforbundet i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120, 0461 Oslo
Telefon 22 38 35 20
e-post adresse: noa@noa.no
hjemmeside: www.noa.no
Bankgiro 1280.05.02347

Redaktør: Frithjof Funder, tlf. 22 21 14 71, e-post: hfunder@online.no
Redaksjonsassistent: Tom Ekeli, tlf. 47 40 01 81, e-post: tomeke@online.no
Redaksjonen avsluttet 25. april 2008

Forsidefoto av Gjermund Andersen – det er mye å stusse over i en gammelskog

© Naturvernforbundet i Oslo og Akershus 2008

All tekst i artiklene kan fritt gjengis med referanse til Naturvernforbundet i Oslo og Akershus' kvartalsskrift Grevlingen, årgang, nummer, artikkelforfatter og artikkel.

Fotografiene skal kun kunne gjengis etter innhentet tillatelse av fotograf og Grevlingens redaksjon.

Trykk: Grefslie Trykkeri Opplag: 5.100
ISSN 0803-6357

Grevlingen blir trykket på resirkulert papir.
Produktet du nå holder i hånden er dermed så miljøvennlig vi kan klare å lage det.

Aprilsnarr?

“Markagrensen ligger bomfast i Oslo”, sa byråd for byutvikling Merete Agerbak Jensen på årsmøtet til Oslo og Omland Friluftsråd 1. april, også da spørsmålet om Oslo Veis utvidelsesplaner for Huken Pukkverk i Lillomarka dukket opp.

Medlemstilgangen første kvartal var 123 personer. Det er noen få færre enn i første kvartal i fjor. I år har vi kampanjetilbud for første års kontingent – prøv å verve venner og kjente!

Frønsvollen

Frønsvollen våkner smått om senn opp fra vinterdvalen. Det har vært aktiviteter og besøk, men ikke så mye dugnadsarbeid. Nå har vi hatt den første store dugnadssamlingen og mye ble gjort på en solfylt og vårlig lørdag, samt etterfølgende søndag som var svært vinterlig. Se for øvrig omtale av Frønsvollen og aktiviteter framover nedenfor.

Kontaktpersoner i kommunene

Vi etterlyser hele tiden kontaktpersoner for de kommunene som ikke har lokallag. Hvis du har lyst til å stå som kontakt i følgende kommuner Hurdal, Ullensaker, Sørum eller Eidsvoll – ta kontakt! Vi vil da sende deg dokumenter som berører din kommune. For nevnte kommuner er det vanligvis ikke mye korrespondanse, men det kan hjelpe oss til å fokusere på de viktige tingene med en lokalkjent på laget.

Laila Holmen

Sterkere styring

Personlig har jeg også et ønske om sterkere regional styring av bolig-, nærings- og infrastrukturbygging i hovedstadsområdet, men innser at det kommunale selvstyre trolig vil være overordnet slike hensyn også i de kommende årene.

Steinar Saghaug i Grevlingen 1/2008

Klimalammelsen

Om det nå skulle være slik at 50 prosent av klimaendringene skyldes naturlige svingninger og bare 50 prosent menneskeskapt forurensning, skulle det hindre oss i å gjøre noe med den menneskeskapte?

Innsendt, men ikke av Per Sandberg

GRØNT DIKT

NOA-haiku
(haiku – japansk diktform på tre linjer)

Vårmorgen grå
Skogbunnen rådyrfarget
Måren usynlig

Jørgen Vogt

Frønsvollen

Sesongåpning på søndag 1. juni fra kl 12 og utover dagen

Åpning av Frønsvollen med rømmegrøt, sveler eller vafler og kaffe til lyden av kubjeller. Vi arrangerer også "Setersprang". Kart med merket løype deles ut på Frognerseieren, legg inn hvil på setertunet med bevertning og turen kan gå videre til for eksempel Skjennungstua. På tunet kan du delta i dugnadsarbeid, se vår informasjon i Frønsstallen eller bare kos deg.

Foto: Gjermund Andersen

Både krøtter og folk skal ha det bra på Frønsvollen!

Dyrepassere og utleie av Frønsvollen

Vi leier ut Frønsvollen for helger eller uker til svært rimelig leie. Ta kontakt (laila@noa.no) hvis du ønsker å tilbringe noen dager i stillhet og ro fra midten av juni til utgangen av august. Leieforholdet inkluderer tilsyn av dyra, noe som består i å se etter de har det bra og har nok vann.

LEIEPRISER:

Enkeltperson kr 500/uke, familie kr 750/uke.

Enkeltidøgn kr 100/medlemmer kr 75.

Naturvern – et kall?

av Knut Frigaard, styreleder i NOA

Det er noe nedslående i at viktige samfunnsoppgaver i vårt velutviklede demokratiske samfunn overlates helt til frivillige organisasjoner. Men slik er det. Vi må konstatere at vårt samlede politiske miljø og vår partiflora har vært ute av stand til å løfte arven fra tidligere generasjoner og tatt vare på den natur og det miljø vi fikk fra våre forfedre og som vi skal gi videre til våre barn.

Det er dessverre ingen overdriivelse å fastslå at uten Naturvernforbundet i Oslo og Akershus (NOA) og andre like-sinnede organisasjoner ville vår del av Norge sett helt annerledes ut. En liten hær av frivillige slår hver dag ring om vår arv og setter små og store saker på dagsordenen i de politiske åpne og lukkede rom.

Dette arbeid er viktig, særlig i en tid som hedrer andre idealer og hvor suksess ofte måles i penger. Vi må naturligvis akseptere at vi lever i et samfunn i utvikling og at det er mange viktige saker på den politiske dagsorden. Men vi har en utfordring i å målbære at uberørt natur – i motsetning til menneskeskapt natur – er en verdi i seg selv, og at det er vår generasjons plikt å forvalte den på vegne av våre barn og ikke forbruke den i samme takt som hittil.

En slik utfordring skal nevnes spesielt. Friluftslivets forbunds-felle og tvillingsjel gjennom mange år – idretten, synes å gjennomgå en utvikling bort fra den idealistiske, frivillige, dugnadsinspirerte, miljøskapende

versjonen og over til en mer kommersiell variant. Det er åpenbart et behov i en travel hverdag å kunne komme til dekket bord, for ikke å si store velutstyrte anlegg for både sommer- og vinteridrett. Der hvor utviklingen er slik, skilles våre veier og gjør oss til motstandere.

Særlig i randsonen til Marka er dette et problem i vårt distrikt. Vi kan ikke fortenke at ordførere eller rådmenn hilser velkommen økonomisk aktivitet og arbeids-

plasser i sin kommune, men vår oppgave er å minne om at vi har en natur å ta vare på. Vi har ikke mer natur å miste.

Den nylige vedtatte arbeidsplan for NOA for 2008 angir mange arbeidsoppgaver, så det er bare å ta fatt. Kan hende tiden er inne til å se litt på vår egen arbeidsform, og minne om den kjente aforismen til Carl von Clausewitz: Taktikk er å anvende styrkene i slagene, strategi er å anvende slagene til å vinne krigen.

Måtte vi lykkes.

DET NYE STYRET

Etter årsmøtet 2. april har styret fått følgende sammensetning: Ny leder Knut Frigaard, styremedlemmer: Elisabeth Koren, Rina Brunsell Harsvik, Olav Hjeljord og Andreas Olsen. Henholdsvis 1., 2., 3. og 4. varamedlem: Erling Kristiansen, Erik Brenna, Johannes Oraug og Berit Saghaug Mørck.

Det nyvalgt styret, fra venstre: Johannes Oraug, Elisabeth Koren, Erik Brenna, Berit Saghaug Mørck, Olav Hjeljord, Andreas Olsen og Knut Frigaard. Da bildet ble tatt var ikke Rina Brunsell Harsvik og Erling Kristiansen til stede.

Foto: Gjermund Andersen

Gammelskogen i Marka fortsatt i fare

av Gjermund Andersen

For hver dag som går, faller nye gammelskoger i hogstmaskinenes klør. Dersom vi ikke får et helt annet regime for skogbruket i Marka, blir det kun i reservatene vi får oppleve gammel, naturlig skog i framtiden. Derfor vil Markaorganisasjonene ha skogbruket inn i den nye Markaloven.

I dag ligger forvaltningen av Markaskogen under skogbruksloven, som er en ren næringslov. Til tross for en vakkert lydende formålsparagraf, og til tross for egen "miljøforskrift" for skogbruket i Marka, drives det fortsatt like intensivt industriskogbruk i Marka som noe annet sted.

NOA har foretatt en undersøkelse av alle hogster i Marka i perioden 2005–2006. Resultatene er nedslående, sett med naturvern- og friluftslivsyne: 95 prosent av alle hogster i Marka medfører tett, kjedelig, ensaldret industriskog i framtiden. Kun fem prosent drives på den måten Markaorganisasjonene ønsker seg. 85 prosent av hogstene er fortsatt rene flatehogster med etterfølgende planting av skog i et forband på to ganger to meter, mens ytterligere ti prosent drives med metoder som gir ensaldret ungskog gjennom naturlig foryngelse. I begge tilfeller får vi flere tiår med uframkommelig og kjedelig skog som behandles industrielt og som hogges på nytt mens trærne bare er "ungdommer". Mens grana fra naturens hånd kan bli opp til 500 år gammel, hogger vi den ned når den er mellom 60 og 100 år.

Siden trærne står så tett, og vi tynner ut alle som ikke er helt rette i formen, blir alle trærne like store, likeformet og like oppkvistet; all naturens variasjon blir eliminert, etter beste evne.

Før krigen fantes det ikke konflikt mellom skogbruk og friluftsliv. Skogen ble drevet på en måte som medførte at det fortsatt var skog etter at hogsten var gjennomført. Folk satte pris på å møte skogens folk. Resultatet av gjennomhogstene var en lysåpen, variert skog med frodig undervegetasjon, som også var lett framkommelig utenom stier og løyper. Det er restene etter dette skogbruket vi kaller eventyrskog i dag: Gammel skog med mye variasjon i størrelse, dimensjon, trehøyde og avstand mellom trærne. Lysåpen og lettgått. Ingen uniformering.

Oslo kommune har tatt konsekvensene av at friluftslivorganisasjonene ønsker mer variert og mer gammel skog. I disse skogene får alle trær lov å bli mye eldre, og former for plukkhogst/gjennomhogst skal være den vanlige måte å drive skogen på, ikke flatehogst. Og en stor andel av skogen er vernet, enten etter naturvernloven eller administrativt.

Problemet er at kommunen bare

eier en tiendedel av Marka, og at det i de andre delene av Marka er så fryktelig lite igjen av den spennende skogen. Riktignok er tre prosent av Marka vernet i reservater, og noe er også sikret som biologisk viktige områder, men alt som ikke har slik beskyttelse er fritt vilt, og blir før eller senere hogd. I eventyrskogregistreringen til NOA har vi fanget opp ytterligere noen prosent av Marka, men også disse står for fall uten nye regler for skogbruk i Marka.

Det er fem hovedproblemer med dagens lov-regime:

- Lovverket prioriterer næringsinteressene foran friluftslivinteressene, selv om Marka er landets aller viktigste område for friluftsliv
- Meldingene om hogst behandles av skogoppsynet, uten medvirkning fra Markaorganisasjonene, og uten at vi varsles om hva som er på gang
- Skogoppsynet har en vanskelig dobbeltrolle, de skal både legge til rette for mest mulig skogbruk og samtidig være riset bak speilet i forhold til ivaretagelse av miljøet. Oppsynet består av få tjenestemenn, med relativt ensidig utdanningsbakgrunn fra virkesproduksjon, og med et

begrenset arbeidsmarked, der alle omgås hverandre. Muligheten for at alternative tanker og verdier skal nå fram er liten.

- Skogbruket har et nær religiøst forhold til flatehogst som den eneste riktige metode for skogsdrift, til tross for at både gammel og ny kunnskap tilsier at ulike former for gjennomhogst kan være like lønnsomt og gi en større andel kvalitetsvirke.

- Skogbrukets satsing på bulkleveranser av store kvanta tømmer til papirindustrien legger føringer for fortsatt industriskogbruk. Når volum blir viktigere enn kvalitet, er flatehogst og planting svaret. Bulktenkningen gir ikke rom for mer detaljert skjøtsel, som kunne gitt både bedre tømmerkvalitet, finere skoger for friluftsliv, større biologisk mangfold og større binding av CO₂. Vi er inne i en nedadgående spiral, der tidligere feilgrep gjør det enda vanskeligere å snu i en mer miljøvennlig retning.

NOA og de andre Markaorganisasjonene ønsker det annerledes:

1. I Marka må friluftsliv og naturvern settes i høysetet. Marka utgjør bare fire promille av landarealet og benyttes av en fjerdedel av befolkningen til friluftsliv.
2. Skogen må få lov å utvikle variasjon og å få lov til å bli gammel. Gjennomhogster og utsettelse av hogsttidspunkt må bli regelen, ikke unntaket.

3. Faggrupper som kan bidra til å øke skogens opplevelsesverdier må slippes inn i forvaltningen, produksjonsskogbrukets monopol må opphøre.

4. Markaorganisasjonene sitter på en betydelig kompetanse som må benyttes. Oslo kommune har gjort det, og har fått verdens mest framtidsrettede forvalt-

ningsplan for sine skoger. Denne planen må være et forbilde for forvaltningen av de øvrige skogene.

5. Fordi det er så skremmende lite gammelskog igjen, må de siste restene vernes mot ordinært skogbruk, og kun underlegges skjøtsel som bevarer eller fremmer opplevelsesverdiene.

6. Det må bli adgang til både å frede områder helt og å pålegge en styrt skjøtsel utelukkende ut fra friluftslivets og naturvernets interesser.

7. Disse kravene er ikke gjennomførbare når skogbruket er underlagt skogbruksloven. Den nye Markaloven må derfor også omfatte skogbruket.

NOA og samarbeidspartnerne har lyktes i kampen om kommuneskogene. Til glede for turfolket, for de som ønsker å oppleve natur. I løpet av et år fra du leser dette vil vi få vite om det er friluftsliv eller industriskogbruk som ansees viktigst i Marka – av politikerne.

Fem gode grunner til å legge om skogbruket fra flatehogster med begrenset omløpstid til varierte plukkhogster og gjennomhogst i skog som får lov å bli eldre:

- Det vil bedre forholdene for biologisk mangfold vesentlig
- Vi vil få en fremragende turskog
- Skogens binding av CO₂ vil kunne økes kraftig
- Det vil gi vesentlig bedre tømmerkvalitet og bedre pris på tømmeret
- Det vil redusere behovet for kostbar planting, og derigjennom bedre økonomi

Gammelskogen slik vi vil ha den!

Foto: Gjermund Andersen

Kamp om Eventyrskogene

av Gjermund Andersen

De siste tyve årene er frontene blitt steilere. Jo mindre igjen av den verdifulle gammelskogen, desto mer motstand mot ødeleggelse av de siste rester. Bare de siste månedene er det foretatt hogster i syv eventyrskoger. Fordi vi ikke vet om hogstene på forhånd, har vi bare greid å stanse tre av disse, og kun midlertidig.

I Lillomarka ble det planlagt hogst i den siste sammenhengende gammelskogen av noen størrelse. Ved nordre Langvann og over mot Sinober skulle gammelskogen "forynges", det vil si fjernes. Først en etappe denne vinteren, og så resten om noen år. Denne hogsten ble oppdaget før maskinene var i gang, og NOA benyttet sin rett til å påklage godkjenningen. Klage, etterfulgt av befarig, har så langt stoppet hogsten, men skogen står fortsatt på "dødslisten". Nå er våren på vei, og muligheten til å ta seg inn til området uten å ødelegge myrer og jordsmonn er minimal, men dersom NOA ikke får medhold, eller skogeieren gir seg, mister vi enda en bit av eventyrskogene. Ved Tvetjerna i Nordmarka kom vi nesten for sent. Rene tilfeldigheter gjorde at vi oppdaget hogstmaskinene i full virksomhet i en eventyrskog, som også huser en av landets største forekomster av den truede arten lappkjuke. Både grunneier, skogoppsyn og Fylkesmann hadde fått rapport om den truede arten, uten at det ble tillagt noen vekt ved planlegging og godkjenning av hogst. Grunneieren hadde til og med invitert

pressen for å vise fram sin "miljøvennlighet". Det skal næringen ha: De er gode på "grønnvasking". Alt skogbruket foretar seg framstilles som svært miljøvennlig, ikledd vakre ord og begreper som "levende skog", "miljøregistrering i skog" og "frivillig vern", men som i bunn og grunn er PR-verktøy for å holde styringen over alle sider av forvaltningen av skogen. Hel-

digvis: Hogsten ble stanset, først fysisk, deretter ved hjelp av en klage. Nå er ytterligere hogst utsatt til biologene på nytt får befart området.

Også i Gaupesteinsmarka har vi påklaget hogster (og venter på svar), men både i Nordmarka og på Krokskogen kom vi for sent til å stanse årets ødeleggelse av de siste gammelskogene.

Foto: Gjermund Andersen

Tett, ugjennomtrengelig, ensartet, ensaldret plantasjeskog. Det er ikke slik vi vil ha skogene!

Bruk miljøinformasjonsloven – et viktig hjelpemiddel til suksess!

av Gjermund Andersen

NOA er i ferd med å brøyte nytt land, juridisk. Gjennom de siste tre årene har vi prøvd å få miljøinformasjon ut fra godseier Løvenskiold, uten å lykkes. Brevveksling fram og tilbake. Møter og samtaler. Men nei: Informasjon om hvor han har sine siste gammelskoger og hvor eksakt han har sine "administrative verneområder" ville han ikke ut med. "Forretningshemmeligheter" ble brukt som unnskyldning. Men den går ikke lenger. NOA er nå tilkjent juridisk rett til denne informasjonen.

Problemet for godseieren er nemlig at dette er informasjon som vi etter loven har rett til å få utlevert. Miljøsidan har nemlig fått et nytt verktøy i redskapskassa: Miljøinformasjonsloven. Som en følge av internasjonale konvensjoner og avtaler (Århuskonvensjonen og EU-direktiv), og på bakgrunn av den nye paragraf 110 b i Grunnloven, er det laget en søt liten lov som virkelig snur opp ned på maktforholdene når det gjelder informasjon. Til nå har bedrifter og virksomheter greid å skjule miljøfientlighet bak tilbakeholdelse av informasjon, nå har vi rett til slik informasjon – og derigjennom en mye bedre mulighet til å påvirke prosesser og vedtak som angår miljøet.

Grunnlovens paragraf 110 b:

Enhver har Ret til et Milieu som sikrer Sundhed og til en Natur hvis Produktionsævine og Mangfold bevares. Naturens Ressourcer skulle disponeres ud fra en langsigtig og alsidig Betragtning, der ivaretager denne Ret ogsaa for Efterslægten.

For at ivaretage deres Ret i Henhold til foregaaende Led, ere Borgerne berettigede til Kundskab om Naturmilieuets Tilstand og om Virkningerne af planlagte og iværksatte Indgreb i Naturen.

Statens Myndigheder give nærmere Bestemmelser til at gjen-nemføre disse Grundsætninger. Tilføyd ved grlbst. 19 juni 1992 nr. 463.

Lovens hovedprinsipp er at alle skal ha tilgang til miljøinformasjon:

" ... formål å sikre allmennheten tilgang til miljøinformasjon og derved gjøre det lettere for den enkelte å bidra til vern av miljøet, å verne seg selv mot helse- og miljøskade og å påvirke offentlige og private beslutningstakere i miljøspørsmål. Loven skal også fremme allmennhetens mulighet til å delta i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet." (§ 1).

Loven er delt i fire hovedkapitler; ett som omhandler bedrif-

ters plikt til å ha kunnskap om miljøforhold knyttet til egen virksomhet; ett som omhandler informasjon hos et offentlig organ; ett om informasjon fra private bedrifter; og ett som gir rett til deltakelse i en del prosesser som angår miljøet.

Fragmenter av disse rettighetene hadde vi også fra før, gjennom offentlighetsloven og forvaltningsloven. Også i andre nyere lover innarbeides slik prinsipper, ja til og med i skogbruksloven heter det at skogeierne har plikt til å kjenne til miljøverdiene på eiendommen, og ta hensyn til dem ved skogsdrift. Men miljøinformasjonsloven er kronen på verket: Den som gir oss rett til informasjon fra private foretak. Det må vi vite å benytte oss av!

Tilbake til den arme godseier Løvenskiold, som desperat forsøker å holde igjen informasjonen om sine siste gammelskoger, i et håp om at den begredelige tilstanden kan skjules, i alle fall til diskusjonene om Markaloven er tilbaketil. Han hevde å ha masse gammel skog, men glemmer å definere hva han mener med gammel skog, og altså: nekter oss kart over disse, som kunne muliggjort en avsløring av tingenes virkelige tilstand. NOA har tidligere avslørt at Løvenskiolds "eldre skoger" langt

fra er eldre, men også omfatter skog som rent biologisk er ganske unge (hogstklasse 4). "Hogstmoden skog" (skog som lønner seg å hogge, fordi ny ungskog gir bedre forrentning) utgjør ikke mer enn ca en tiendedel av skogen. Det vil si at i løpet av 60 år med flatehogst, er 90 prosent av gammelskogen fjernet. I tillegg må nevnes at "hogstmoden skog" overhode ikke er biologisk gammel skog, men kun en teknisk-økonomisk vurdering av maksimal avkastning av skogkapitalen.

NOA klaget Løvenskiold-Vækerø inn for Klagenemnda for miljøinformasjon, som etter loven er det organet som skal tolke loven i tvistesaker. Spenningen i NOA var stor, men ble utløst på den best mulige måten: NOA fikk medhold på alle punkter! Fra en enstemmig nemnd, som også omfattet representanter fra skognæringen. Derfor har vi nå krav på:

- Kart (1:10.000 eller elektronisk) over all hogstmoden skog (hogstklasse 5)
- Kart over all skog eldre enn 120 år
- Kart over alle nøkkelbiotoper/biologisk viktige områder
- Kart over Løvenskiolds administrativt vernede områder
- Oppgaver over antall kjøretøylatelser på Løvenskiolds veier

Så da trodde du at alt var vel, og at NOA fikk dataene? Da kjenner du ikke godseieren: Den ikke-sensitive informasjonen er lagt ut på nettet, i et forsøk på å framstå som åpen. Men i stedet for å utlevere informasjonen om de gamle skogene, går han til rettsak mot NOA for å unngå å levere ut dataene! Det er nemlig

hans eneste muligheten til å slippe. Uten en slik stevning fra hans side, er det vi som kan bruke rettsvesenet til å skaffe oss den informasjonen vi har fått en lovlig rett til. Nå må vi vente til vi får en rettskraftig dom. Og dermed står vi foran en ny ørkenvandring: Først tingretten, deretter lagmannsretten og til slutt Høyesterett.

Prinsippsak

Dette er imidlertid en meget viktig prøvestein i bruken av den nye loven. Våre juridiske veiledere og en samlet klagenemnd har tolket lov og forarbeider dit hen at vi har en klar rett på informasjonen. Løvenskiolds advokat prøver å gjemme seg bak en eldre kjennelse i klagenemnda, som ikke går så langt som i vårt tilfelle. Imidlertid er det ofte slik i rettsvesenet at måten å tolke lovtekster på endrer seg, og da er det alltid nyere tolkning som går foran eldre. Løvenskiolds påstand er at NOA skal komme på bedriftens kontor for å se på kartene, men ikke få kopier av dem, mens klagenemnda mener vi har rett til detaljerte kart eller elektroniske kart (utleveringen av kartmaterialet kan gjøres elektronisk på fem minutter, dersom viljen er

til stede!).

Som frivillig forening, der mye av arbeidet foretas av frivillige på kveldstid, er det ikke akseptabelt at vi ikke skal kunne få materialet i en form som kan etterprøves og deles av flere. Og prøv å huske informasjon om hundrevis av skogteiger fordelt rundt om på godseierens 430.000 mål skog!

Til slutt må vi stille spørsmålene Hva er det han vil oppnå? og Hva har han å skjule? Som antydning over er dette en kamp i to dimensjoner: Én om real-data som kan være til skade for Løvenskiold i hans arbeid for å unngå at skogbruket skal bli en del av Markaloven, og én om makten til selv å styre alt som vedrører Markaforvaltningen – og å holde alle som ønsker en annen forvaltning fra livet.

NOA tror på åpenhet, og håper at godseierens vrangvilje og manglende evne til å tilpasse seg norsk lov slår tilbake på ham selv. Du kjære leser kan hjelpe oss, ved i samtaler med andre Markavenner å stille spørsmålene: "Hva er det han prøver å skjule? Hvorfor vil han ikke gi informasjon?"

Foto: Gjermund Andersen

Tryvannsåsen og Sørkedalselva

av Georg Reiss, styremedlem i Naturvernforbundet i Oslo Vest (NOV)

Holmenkollen, Frognerseteren, Tryvann, dette er ikoner for de fleste osloborgere. Men assosiasjonene kan være forskjellige: Mens den eldre garde tenker på femmila, utgangspunkt for de gode skiturene, eplekake, slalåm, tenker de yngre kanskje snowboard, sommerkonserter, russefester, vinteridrett.

Oslos grønne profil

Tryvannsåsen, Oslos grønne profil, har alltid minnet oss på, hvis vi løftet blikket fra asfalten, at skogeventyret med blinkende tjern bare lå en trikketur unna. Profilen er ikke så grønn lenger. I løpet av de siste tre år har en intens boligbygging forandret åsen. Og flere prosjekter står for tur. Naturvernforbundet i Oslo Vest har protestert mot et boligprosjekt i Thorleif Haugs vei som vil sees fra hele byen. Dette prosjektet vil stenge den siste grønne korridoren i området, hvor det i dag går et dyretråkk.

Oslo har tatt på seg å arrangere VM på ski i 2011. Holmenkollen skistadion og Midtstuen skal bygges ut, og det skal lages nye løypetraseer med ni meters bredde. Holmenkollbakken, Norges mest besøkte turistattraksjon skal rives og anlegget bygges ut for 900 millioner kroner (hva blir prislappen per hopp?) Men det største naturinngrepet sees ikke fra byen. På nordsiden av åsen har Tryvann Vinterpark etablert Oslos største alpinanlegg, med mange nedfarter og stolheis forbindelse til Wyl-lerløypa. Et flott anlegg for alle sorter alpinidrett, men det er på bekostning av andre brukere. Tradisjonelle turløyper er blitt borte, og turopplevelser på sommerstid er betydelig redusert. Men dette er et kompromiss man må leve med.

Tryvann Vinterpark

Det er privat kapital som har byg-

get ut Tryvann Vinterpark gjennom Tryvann Skisenter AS. De har leid grunnen av Oslo Kommune og har investert 100 millioner kroner. Problemet er at mye vil ha mer. Tryvann Skisenter AS har en masterplan som i ytterste konsekvens vil gi fem nye nedfarter i åssiden ned mot Sørkedalen parallelt med Wyl-lerløypa.

For å betjene et slikt gigantprosjekt må det bygges større parkeringsplass og nye servicebygg ved foten av Wyl-lerløypa. I tillegg nye stolheiser. Og det må lages snø.

Den private kapital ser ikke alltid konsekvensene av sine prosjekter i et videre perspektiv. Fokuset er på å gi byen et enda flottere alpinanlegg, og at et større anlegg gir bedre og raskere inntjening. Men skylappene må være like gigantiske som planene, når man ikke ser at et slikt energisløsende anlegg harmonerer dårlig med klimasituasjonen vi har kommet opp i.

Ennå har ikke Oslo kommune søkt om utvidet reguleringsplan for området, og det kan godt være at den nye Markaloven vil sette en stopper for dette. Men man kan aldri vite. Derfor er dette en av hovedsakene for lokallaget Naturvernforbundet i Oslo Vest. Vi ønsker at vinterparken skal få utvikle seg slik at barn og ungdom fortsatt får et godt

alpintilbud, men vi mener at et slikt godt tilbud kan og bør sikres innenfor de rammer og tillatelser som eksisterer i dag.

Snøproduksjon

Oslo kommune har sammen med Tryvann Skisenter AS søkt NVE om å få lov til å ta ut fem ganger så mye vann fra Sørkedalselva til snøproduksjon som de gjør i dag, og å bruke Øvresertjern og Skomakertjern som reservoarer. De søker om et vannuttak som kan betjene den planlagte utvidelsen av Tryvann Vinterpark, uten at denne utvidelsen er kommet lenger enn på tegnebrettet. Dette har både Naturvernforbundet og Friluftsetaten gått i mot.

Sørkedalselva og Lysakerelva som flere ganger i løpet av en vinter går fra å være nærmest uttørket til å gå flomdiger vil ikke tåle et så stort vannuttak. Det er når det er kuldegrader og elva er på det laveste at man trenger vann til snøkanonene. Videre vil det føre til usikker is på Bogstadvannet, Øvresertjern og Skomakertjern.

Slik kan Storengfossen arte seg, men bare i en femårsflom!

Foto: John Tibbatts, Lysakerelvas Venners arkiv

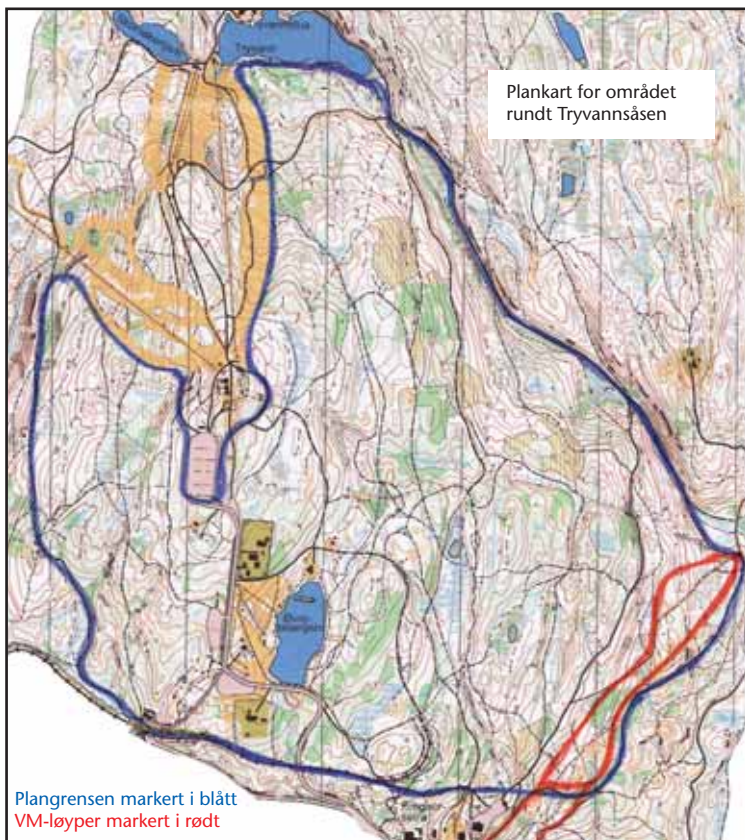
Det er også mange andre usikkerhetsmomenter som overrenning fra reservoarene, overføring av organismer fra et vassdrag til et annet, og krav om minstevannføring i Sørkedalselva.

Energibruk

Kan det forsvares å bruke så mye energi på å skape kunstig vinter for at vi skal kunne ha landets flotteste alpinanlegg i Oslo, hvor de klimatiske forholdene ikke lenger er tilstede? Naturvernforbundet mener nei. En beregning vi har gjort viser at for å pumpe opp det vannet fra Sørkedalselva konsesjonssøknaden gjelder for i ti døgn, og sprøyte det ut som kunstig snø i Tryvannsåsen, trengs det 3,6 millioner kWt. Tiltagt strømforbruket til skiheiser og flombelysninger blir toppbelastningen 3,89 millioner kWt i den aktuelle samlede tidøgnspenoden. Dette tilsvarer statistisk strømforbruket til 28 394 personer, eller 70 prosent av befolkningen i Vestre Aker bydel. Dette strømforbruket er høyt. Det er dårlig samsvar mellom slike vinteruttak av strøm til bruk for et begrenset antall brett- og alpinkjøriere, og våre felles bestrebelsler for å spare strøm.

Naturinngrep

Hvis anlegget blir utbygd slik Tryvann Skisenter AS ønsker, vil det være et formidabelt inngrep i det som er igjen av skog i nord- og vestsiden av Tryvannsåsen. Store flater vil ligge med isdekke til langt ut i mai, slik at mange planter og insekter vil forsvinne fra området. Hvordan det vil gå med dyre- og fuglelivet i området er det ingen som vet. Og at noen rødlistearter vil forsvinne kan vi vel bare ta for gitt. Og for turgåere og bær- og sopp-sankere vil områdene være ødelagt.

Plangrensen markert i blått
VM-løyper markert i rødt

Skogdalen Sørkedalen som Oslo Kommune vil bevare som kulturlandskap, vil få skjemmende sår i dalens grønne vegger, og om vinteren vil hele dalen og skogområdene rundt være opplyst av bakkenes flombelysning.

Naturpark i Holmenkollåsen

Naturvernforbundet i Oslo Vest vil arbeide for at vi kan få en naturpark i Tryvannsåsen, mens det ennå er igjen noe uberørt natur. Dette område vil strekke seg nordover fra Øvresetertjern avgrenset av alpinanlegget i vest og nord, og Skådalen i øst. Her finner man variert skog, myrer og tjern. Dette er et område som er lett tilgjengelig og kan tilby varierte naturopplevelser både sommer som vinter. Ikke minst er området mye brukt av barnefamilier. Ønsket om å få kollektivtransport helt fram til Tryvannstoppen er viktig for å redusere biltrafikken i

området og bedre tilgjengeligheten til Tryvann Vinterpark. Men en forlengelse av t-banen vil dele naturparken i to og ødelegge det eneste gjenværende turområdet. Derfor er det viktig å se etter andre muligheter, for eksempel stolheiser eller taubane fra Voksenkollen stasjon eller elektriske matebusser.

Konklusjon

Naturvernforbundet mener sterkt at utviklingen i Tryvannsåsen og Holmenkollåsen går akselererende i gal retning med de planer som nå foreligger. Naturpåvirkningen og ressursbruken er kritisk. Planene til tiltakshaverne bidrar både til de globale klimadringene ved å øke strømforbruket i Oslo betydelig, og til et dårligere natur- og lokalmiljø på hele strekningen fra Sørkedalselva, via Tryvannsåsen til Holmenkollen/Midststuen. La oss beholde Oslos grønne profil!

Russejenter på tandemsykkel

To blide og miljøvennlige russ, Viktoria Vedeler Amundsen og Ida Kessel Nordgård, fra Oslo Katedralskole ankom Vøienvolden på tandem en solrik dag i april. NOA har sponset sykkelen sammen med Østkanten Naturvernforbund. Vi kunne ikke stå for argumentene de brukte i spørsmålet om vi ønsket å sponse en russesykkel:

- En sykkel er miljøvennlig
- Den bråker ikke
- Den er rimelig i drift
- Den bidrar til en sunn livsstil

Foto: Laila Holm

Russejenter ganger to, sparer CO₂.

De var svært forventningsfulle foran russetiden, som starter siste helgen i april. Sykkelen har sin egen historie. Idas foreldre brukte sykkelen sammen da de var unge. Den har med andre ord både sjarm og historie. Kjedet lever sitt eget liv, hopper av både titt og ofte, men det fikses i løpet av sekunder. Sykkelen har også en kurv med fast plass til reiseraadio, kvikkklusj, smurfepastiller og kakao.

Ida og Viktoria ønsket å bruke russetiden til noe annerledes. Vi antar at medelevene syns at de er både litt spesielle, modige og kule. Pikene vet ikke om noen andre russ med sykkel i år. De har ikke brukt mange timene til reparasjoner og utstyr, men hygget seg med forventningene i stedet. De skal sykle til russetreffet på Tryvann siste helgen i april, men ikke hjem igjen.

"Et lite tråkk i russetiden er et stort tråkk for menneskeheten!"

Nils Borchgrevink har gått sin siste tur

Nils døde i april, kort etter fylte 90 år. Han har vært bosatt i Bærum siden 1949 og vært medlem av Norges Naturvernforbund siden 1946. Æresmedlem i 1984. Han har vært en inspirert naturverner i over seksti år og friluftsmann ennå lenger. Vi takker for alle ufseurveturene han har tatt så mange av oss med på, og de mange små og store artikler i en rekke aviser og tidsskrifter. Her kommer et credo fra en artikkel han skrev i 1992 til tyveårsjubileet i Naturvernforbundet i Bærum: "Vi står for de myke verdier. Vi står for friluftsliv som er naturrettet, gledesfylt, allsidig, opplevelsesrikt, helsebringende, lydløst, eksosfritt, kulturminneorientert, ikke inngrepskrevenende, ikke utstyrkrevenende, ikke ressurskrevenende, billig og mest mulig kollektivbasert. Bli med oss i det!"

Tom Ekeli

Foto: Torodd A. Svensson

Slik fremsto Nils Borchgrevink som innbegrepet av det enkle, trivelige friluftslivet på omslaget til Markakalendret Marka fra A til Å.

Byens grønne preg i fare

NOAs tregruppe arbeider for lovvern av bytrærne. Her bringer gruppa sine argumenter og gjør opp en status. Berit Lind Andersen er kontaktperson.

Det foregår en storstilt sanering av trær i Oslos byggesone. Utviklingen har skutt fart de siste årene. Trevegetasjonen, som i sin tid ble etablert som en del av en europeisk bykultur, fjernes uten noen form for offentlig vurdering av skadevirkninger og ulemper for nærmiljøet eller for byen som helhet. Det er Oslos grønne preg som står på spill.

Bytrærne angår hele nabolaget og hele bysamfunnet, de er en viktig del av bykulturen:

- Trærne blir eldre enn oss, de er en del av vår historie og identitet.
- Trærne utgjør en viktig del av steds karakteren. Områdene forandres sterkt når trær fjernes.
- Trærne er en viktig del av vår tilhørighet til et sted. Trær man er blitt glade i er en viktig del av personligheten.
- Oslos ønsker å markedsføre seg som "den grønne byen". Mellom Markas åser og fjorden med alle øyene ligger byen. På avstand er preget grønt; trær og parker innhyler byen.
- Trærne er viktige for bevaring av artsmangfoldet, særlig av fugler, insekter og sopp.
- Luften renses av trærne. Oslo er en sterkt forurenset by, som trenger både trær som renses og innsats for mindre utslipp.
- Trær er en viktig del av opplevelsen. For mange eldre og bevegelsehemmede er parker og byområder den eneste mulighet for friluftsliv i hverdagen.

- Opplevelse av trær gir bedret helse. Vitenskapelige undersøkelser viser at syke mennesker helbredes raskere dersom de kan oppleve trær og grønne områder.

Fem ulike typer saker:

- Lovlig og ulovlig fjerning av trær på offentlig grunn
- Grunneier som ønsker å fjerne egne trær
- Personer som ønsker å fjerne naboens trær
- Fjerning av trær i sameier og borettslag
- Fortetting, nedbygging av viktige grøntområder

Bytrærne må reddes! NOA ser for seg tre mulige veier å gå:

- Frambringe en lovhjemmel som "speilvender" bytrærnes rettsvern. Et tre er "fredet" inntil man eventuelt har fått en tillatelse fra et dertil egnet organ for å fjerne det.
- En kommunedelplan eller reguleringsplan for trær innenfor byggesonen.
- Endringer i politivedtektene for Oslo, slik at trefelling ikke er tillatt uten forutgående godkjenning

En gammel kjempe felles i Gamlebyen.

Ikke ulikt en naturverner

...er ung, intelligent og belest, og har derfor store vansker med å ta det han ser for pålydende.

Terje Stemland i Aftenposten 16. mars 2008

Kjernesaker – Stoltenbergs møte med Bush

De to diskuterte blant annet terreng-sykling, og Stoltenberg fortalte presidenten om Nordmarka.

Aftenposten 4. april 2008

Når Lovelock gir fanden lillefingeren

Trass i stor uvise om kva ein skal gjera med kjernekraftbrenselet, skjer det ei eksplosiv utbygging av nye atomkraftverk.

Artikkel-ingress i Dag og Tid 22. februar 2008

Forsplede og gjengrodde grønne lunger er mat for utbyggere

Oslopolitikere er mer opptatt av å klippe snorer, enn å klippe grass.

Tidligere park- og idrettsjef sitert på årsmøtet i Groruddalen Miljøforum 11. mars 2008

Arealproblemer også utenfor vårt område

Om 20 år vil nesten én milliard kinesere bo i by. I stedet for å satse på byer med inntil fem millioner mennesker, foreslår McKinsey-gruppen å bygge 15 superbyer med minst 25 millioner i hver.

Dagens Næringsliv 31. mars 2008

Knefallet for kontroll og overdreven forskning

En jerv døde etter at operasjonssåret gikk opp (implantat for radiosender), en annen jerv døde etter sårdannelser rundt et radiohalsbånd (to av flere eksempler). Dyrene lider for at vi skal ha kontroll med dem.

Fjellopsynsman Geir Skillebæk fortviler i Aftenposten 24. februar 2008

Jørgen Stubbesitter

Nekrologer

kan være spennende og informativ lesning som gir innsikt i nær og nesten nær samtid, og om kjente og ukjente mennesker. Innimellom er det likevel noen som stikker seg ut. Således bet en nekrolog fra juli i fjor over en realskolelærer på Raufoss seg fast i mitt gjenstridige hode. Med en dødsdom hengende over seg var han den siste fangen som slapp ut av Akershus festning, det var 8. mai 1945 etter ett år på dødscele. Min og senere generasjoner av såkalt 'etniske nordmenn' har sluppet unna slike påkjenninger på egen jord. Og takk for det.

Jeg gikk nok en gang og ruslet oppe i Lauvåsen med min hengivende beundrer, naboens puddeltispe Leika, i god sensommervarme. Alt blomstret, men soppen tørket ut. Humla suste ennå. Det har vært tid for bestøvning. Så vanvittig bra vi har det, vi som er født til riktig tid og på riktig sted. Vi skjønner kanskje ikke helt at vi alle har vunnet i lotto, når vi nå er pukka nødt til å ta i et tak og stramme bitte litt inn på de verste utvektene. Ikke jeg heller – skriv og snakke, ja ...

Jeg tenker på den gamle realskolelæreren fra Raufoss som døde 89 år gammel. Sine siste ti år bodde han i Estland. Han ville bo der, ikke bare være på besøk, men bo der fast! Han var fascinert av entusiasmen i den unge nasjonen, og ville leve sammen med disse menneskene i gleden og optimismen over frihet og gjenreisning. Jeg skjønner ham, jeg har vært i Tallinn og sett det selv. Han husket nok den baktalte gjenreisningstiden i vårt land med begeistring og fremtidstro da han var i sin alders kraft, som det heter. En gjenreisning med så mye bra, likevel også iblandet svære klimatabber, men med noe så rart som nettopp optimistisk fremtidstro.

Jens Bjørneboe som også er død, bekymret seg allerede i 1971 over virkningene av oljefunnene for Norge. Vår største nasjonale bekymring i dag er kanskje at det trenges sterk rygg for å bære medgang og unngå å bli altfor ufordragelige. Og kanskje svakt huske hva nøysomhet var.

Vi hører av.

LOKALLAG I NOA

Naturvernforbundet i Asker:	Arild Jansen, Pb 332, 1371 Asker, 66846814, ariljans@online.no
Naturvernforbundet i Bærum:	Finn Otto Kvillum, Pb 252, 1319 Bekkestua, 67542375, 90579532, ott-kvil@online.no
Naturvernforbundet i Lørenskog:	Margareta Bondevik, Løkenkollen 11, 1473 Lørenskog, 67902810, gretetrond@online.no
Naturvernforbundet i Nannestad/Gjerdrum:	Steinar Myrabø, Granerud, 2034 Holter, 91657691, smyrabo@online.no
Naturvernforbundet i Nes:	Marit Frøystad, Myrullveien 4, 2150 Årnes, 63903193, 92463277, marifro@online.no
Naturvernforbundet på Nesodden:	Peter Schølberg, Pb 251, 1450 Nesoddtangen, 66911437, pschjo@hotmail.com
Naturvernforbundet i Oppegård:	Gunnar Larsen, Pb 291, 1410 Kolbotn, 66802120, g.unni@online.no
Naturvernforbundet Oslo Nord:	Elin Tyse, Jutulveien 11, 0852 Oslo, 22690526, elintyse@c2i.net
Naturvernforbundet Oslo Vest:	Eystein F. Husebye, Pb 3157 Elisenberg, 0208 Oslo, 22141513, ey-f-hus@online.no
Naturvernforbundet i Skedsmo:	Sverre Solberg, Pb 27, 2001 Lillestrøm, 63812145, 95998790, solsver@online.no
Naturvernforbundet i Ski:	Stein Martinsen, Pb 232, 1401 Ski, 64872806, gaupstein@online.no
Naturvernforbundet i Vestby:	Eirik Selmer-Olsen, Kolsåsveien 5, 1555 Son, 64959324, 48001278, eiselm@online.no
Naturvernforbundet i Ås:	Hans Erik Lerkelund, Pb 130, 1431 Ås, 64963999, 98849397, helerk@start.no
Studentlaget i Ås:	Victoria Maria Kristiansen, Pb 623, 1432 Ås, victoria.kristiansen@student.umb.no
Østkanten Naturvernforbund:	Bodil Motzke, Lindbäckv. 23F, 1163 Oslo, 22673177, 40497909, ostkanten@naturvern.no
Oslo Studenlag av NU og NNV:	Heidimarie Evensen, Krusesgt. 5A, 0263 Oslo, 40856024, jmanders@student.matnat.uio.no

Kontaktpersoner i kommuner uten lokallag

FET: Marte Rostvåg Ulltveit-Moe, Elvetun, 1900 Fetsund, 63884643, 97595967, marterum@oikos.no FROGN: Sylvi Ofstad Samstag, Badehusgaten 15, 1400 Drøbak, 64935943 NITTEDAL: Hemmersbach Hiltrud, Gamle Trondheimsv. 39, 1481 Hagan, 67079544, hiltrud.hemmersback@c2i.net RÆLINGEN: Tom Bengtson, Runiveien 15, 2005 Rælingen, 63839835, tbengt@broadpark.no SØRUM: Helge Njaa, Brinken 2, 1920 Sørumsand, 63827933 ENEBAKK: Kjell Arild Ødegård, Vestbyveien 69, 1914 Ytre Enebakk, 47382810, tobjoelo@online.no

En liten grevling har igjen sneket seg inn i et velassortert bibliotek (foryll dem!).

Praktbok med gode turtips

Mange av oss har det vel slik at når vi får en bok med masse bilder i hendene, blar vi igjennom og beundrer bildene, flotte motiver sett fra artige vinkler. Men skal vi kjøpe den, må teksten nær sagt ha varig verdi.

Denne bokmelder har lagt mange praktbøker til side, men av og til har jeg også kjøpt en av dem, selv om jeg er en "ordets mann". Når teksten er god, er bildene en appetittvekkere i tillegg. Boken *Naturperler i Oslo og Akershus* er en slik bok.

Forfatter- og fotokameratene (i tillegg hhv. biolog og journalist) Tom Schandy og Tom Helgesen har tydeligvis trålt Oslo og Akershus-kommunene i en årrekke og funnet frem til kjente og mange ukjente naturperler, nesten 200 i tallet i de 23 kommunene. De er sortert kommunevis og med greie oversiktskart som viser hvor man skal lete. Selvfølgelig må man ha med nødvendig turutstyr som for eksempel kart. Kildetilfanget er overveldende.

Jeg har notert meg noen turer for våren og forsommeren som kanskje også kan gi deg edle lyster: Den nordligste eikeskogen i Europa ved Røer på Nesodden, edelløvs skogen i Smihagen naturreservat ved Årungen (på taket av E6-tunnelen), orkideene på Slåttemyra naturreservat i Nittedal, høye strutse-

ving-bregner i Åstad naturreservat ved Billingstad, gammelskogen rundt Ramstadslottet i Rælingen, gammelskogen i Delingsdalen i Oppegård, en kultur- og natursti med benker og infoplakater i Kruttmølleåsen i Oppegård, 15 km godt opparbeidet kyststi fra Blylaget til Nesoddtangen, turvei med natur og kultur langs elven Såna fra Son til Hølen, og Rudskulen i Skedsmo øst for Leira med kløfter, mosekleddede bergvegger og utsikt over Nordre Øyeren.

Denne boken kommer vi til å ta frem igjen noen ganger i stille aftenstunder.

Tom Schandy og Tom Helgesen
Naturperler i Oslo og Akershus
Forlaget Tom & Tom 2007
Innb., fargeill. 240 store sider
ISBN 978-82-995682-9-6
Pris kr 398,-

Edelløvs skogen nede i ravinlandskapet er omgitt av åpne beitemarker.

Returadresse:
Naturvernforbundet
i Oslo og Akershus
Maridalsveien 120
0461 Oslo

B

NORGE

Miljøuke i Fyresdal!

La deg inspirere til en mer miljøvennlig livsstil i sommer. Gjennom en uke med kurs, foredrag og sosialt samvær ønsker arrangørene av Miljøuka å sette fokus på de positive sidene ved et mer miljøvennlig samfunn.

Det er Framtiden i våre hender, Norsk Permakulturforening og Norsk Jord- og Halmbytterforening står bak Miljøuka 2008, som arrangeres

9.–16. august i Fyresdal, Telemark

Det vil bli en uke med kurs, foredrag, musikk, marked, god mat og presentasjon av mange spennende løsninger melder arrangørene. Programmet er lagt opp til praksisbaserte kurs og teoribaserte foredrag.

Mens kursene går over flere dager er foredragene enkeltstående kveldsarrangementer. Et opplegg for barn skal gjøre det mulig for familier å ta del i uken. Fritiden gir plass til sosialt samvær og aktiviteter på eget initiativ. Slik skapes det rom for kvalitet og mangfold samtidig som deltagerens behov for å oppleve en ferieuke utenom det vanlige ivaretas.

Les mer: www.miljouka.no

NATURVERNFORBUNDET
I OSLO OG AKERSHUS (NOA)